

3/11

FÖR MYCKET AV DET GODA

EMILIA FOGELKLOU har skrivit ett par betydande självbiografiska böcker. Skildringen av äktenskapet med Arnold Norling, med sina tendenser till mystik och svärmisk själfullhet, en gripande och övertygande bild av kärlek och gemenskap. Memoarerna från ungdomen, publicerade för några år sedan, är också väsentliga dokument. Det är en svår genre fru Fogelklou arbetar i: att utan förhävelse tala om hur hon blir god, ödmjuk och tillitsfull inför Gud. Det fordras större lidelse för att klara denna fruktansvärda uppgift, och hon har inte alltid lyckats. Särskilt påkostande blir, här som eljest, jakten efter ödmjukhet. Hur skall man bära sig åt för att tala om att man är obetydlig och ynkelig, att man känner sig obetydlig och ynkelig? En pristagarinna i ödmjukhet, det är inte lätt att vara: man ser rodnaden, de avvärjande åtbörderna, förskräckelsen inför segerkranen — och en tvivelaktig glimt i de pigga ögonen. Men dessa böcker har varit märkliga framgångar, trots allt; vitaliteten, öppenheten, lidelsen har vunnit det svåra spelet.

Den avslutande memoarboken (*Resfärds*, Bonniers, 16:50) är inte på samma sätt en personlig och kämpande bok. Här verkar fru Fogelklou "färdig", inte på så sätt att hon är självgod och säker, men så att hon inte sysslar mycket med sig själv. Har hon blivit mindre intresserad av sin egen själsliga hygien? Eller finner hon den gamla stilen olustig, finner hon tystnaden vara ödmjukhetens kulmen? Tyvärr har resultatet för läsarens del blivit ojämförligt mindre fängslande. Boken är snarast en samling notiser om bekantskaper, resor, möten, föredrag, sammanträden och hjälpsaktioner. Där finns inte många sidor man läser med iver eller ens med intresse.

När fru Fogelklou inte skriver om sig själv kan hon vara hur vänlig och överseende som helst. Fördragsamheten och välviljan

blir besvärande; vi tänker på barndomens fråga om inte änglarna hade det olidligt tråkigt. I boken sammanförs gång efter gång de mest utmärkta och de mest anspråkslösa människor. De förstår allt och förlåter allt; var och en är ödmjuk och beundrar på goda skäl alla de andra; man säger saker som anses djupsinniga, ser varandra i ögonen, hör ord som stannar i hjärtat, är hjälpsam och uppoffrande. Inte ett ord om de onda makterna i världen, bara goda ord om hur härligt det är att få hjälpa Hitlers och Stalins offer. Det blir, liksom i Isherwoods kvägarskildringar i den senaste romanen, något sötaktigt och osunt över denna orgie i godhet, ödmjukhet och själförnekelse. Man längtar efter svordomar, slagsmål, ilska och syndar efter några timmar i detta påskägg. Vilket inte utesluter beundran för den fina människan Emilia Fogelklou.

HERBERT TINGSTEN

4/11

Akademisk roman

DE COLLEGES som ingår i de gamla engelska universiteten bildar små egenartade samhällen, med ett lärarråd på ofta blott något tiotal medlemmar och en rektor — Master eller Warden eller Censor eller vad han nu kallas — som har en viss rätt att dirigera och kontrollera sina kolleger. I dessa byar av lärda blommor idyllen, men också intrigerna, avundsjukan och den till ett slags livsform utbildade irritationen; man träffas ständigt, temperamenten nöts och slits, och klickbildningarna och förtälet kan i svåra fall nå en höjd som knappast har motsvarigheter ens vid våra småstadsuniversitet. Många historier finns om dessa i stillsam illvilja utkämpade bataljer,

särskilt om tävlingarna kring rektoratet, efterträtt därför att det ger innehavaren en högre lön, en bättre, ofta magnifik bostad och social prestige.

C. P. Snow har ägnat en av sina många romaner från akademisk miljö åt en sådan strid, och hans bok har nu översatts till svenska. — *Rektorsvalet* (Norstedts, 19:50). Boken handlar uteslutande om uppmarschen till valet, om samtal och överenskommelser mellan lärarna, om drag och motdrag, om de medverkandes karaktärer och känslor såsom de framträder inför det "stora" avgörandet. Det kan tyckas bra mycket att skriva 300 sidor om denna storm i en tekopp, och boken är nog i längsta laget. Men i huvudsak blir man fängslad. Det på en gång generat-skamsna och bittra i kriget mellan klerkerna, då de i hemlig glädje smyger sig ut ur sina elfenbenstorn, brytningen mellan ärelystnad och professionell ovärldslighet, föraktet och spänningen bakom kordialiteten — denna atmosfär fångas utomordentligt väl, och några av figurerna är formade med överlägsen precision. Genom skilda grepp stegras nyfikenheten inför valet, och läsaren förstår aktörernas engagemang. Det är inte en betydande bok — intrycket av att en dockvärld förefås blir dock dominerande — men en behaglig, intelligent och välgjord bok.

HERBERT TINGSTEN